

Rapport 2013:4

Backen 1:51

Vik-boplatsen
FU år 2013

Lars Jönsson

öster|en
arkeologi

Rapport 2013:4

Backen 1:51

Vik-boplatsen
FU år 2013

Lars Jönsson

Österlenarkeologi

att. Lars Jönsson
Bellevuevägen 13 A
271 32 Ystad
Mobiltelefon: 070-306 36 04

www.osterlenarkeologi.se

© 2013 Österlenarkeologi

Rapport 2013:4

Omslag: Schaktning på fastigheten Backen 1:51. I bakgrunden skymtar Stenshuvud.

Foto: Lars Jönsson

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Läge och topografi	5
Syfte och metod	6
Utvärdering av schaktningen	6
Historik och fornlämningsmiljö	7
Vik-boplatsen	7
Andra fornlämningar i närområdet	9
Undersökningsresultat	10
Ettapp 1	12
Arkeologiska lämningar	12
Ettapp 2.	14
Sektion 1	14
Arkeologiska lämningar	15
Sektion 2	17
Utvärdering	18
Referenser	19
Administrativa uppgifter	20

Figur 1. Skåne och Simrishamns kommun. Platsen för undersökningen vid Vik, 7 km norr om Simrishamn, är markerad med en röd prick .

Figur 2. Fiskeläget Vik med platsen för undersökningen på fastigheten Backen 1:51 markerade med en röd prick.

Sammanfattning

I samband med uppförande av ett fritidshus inom fastigheten Backen 1:51 i Rörums socken har Österlenarkeologi utfört en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Arbetena har skett i omedelbar närhet till den delvis undersökta Vik-boplatsen (RAÄ Rörum 15:1) samt strax söder om Viks fiskeläges gamla bytomt (RAÄ Rörum 44:1).

Ett område på ca 108 m² avbanades för huskroppen till fritids- huset samt för frischakt. Ca 0,60 meter under dagens marknivå framkom härdar och härdrester i den västra, södra och sydöstra delen av det avbanade området. Härdarna och härdresterna låg, tillsammans med mellanliggande lager av humös sotig sand, på minst två olika nivåer. På sina ställen var de stratifierade lämningarna totalt ca 0,7 meter tjocka, vilket tyder på återkommande aktiviteter i området. I den södra delen av området framgick även mindre nedgrävningar i det fläckvis leriga underlaget. Möjligtvis har man primärt varit ute efter leran, och sekundärt placerat härdar och avfall i de framkomna groparna. Området kan ha utnyttjats som lertäkter för den närliggande boplatsen. Under historisk tid tog man lera på den närliggande västra tomt. Denna kallas även idag för "Lertaget".

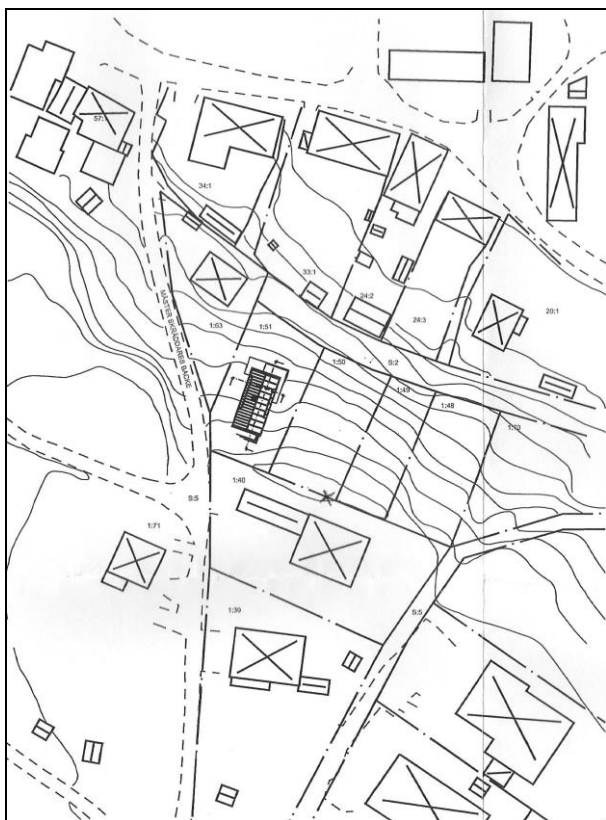
Inledning

Med anledning av uppförande av ett fritidshus inom fastigheten Backen 1:51 vid den s k. Vik-boplatsen i Vik, utförde Österlenarkeologi en arkeologisk förundersökning i form av en övervakning av markarbetena. Schaktningen utfördes dels i omedelbar närhet av Vik-boplatsen, en förhistorisk boplatz med stratigrafiskt skilda boplatzlager, registrerat som fornlämning Rörum 15:1, och dels strax söder om Viks fiskeläges gamla bytomt registrerat som fornlämning Rörum 44:1. Båda fornlämningarna är belägna i Rörums socken.

Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsens dnr. 431-21843-12).

Läge och topografi

Vik är ett kustsamhälle och fiskeläge i sydöstra Skåne, beläget vid Östersjön, ca 7 km norr om Simrishamn. Kusten mellan Baskemölla och Vik utgörs av en brant sluttning nedanför vilken en plan strandremsa breder ut sig. Vik ligger på en smal strandremsa nedanför de höga sandbackarna, omgivet av fruktodlingar. Fastigheten som ska bebyggas, Backen 1:51, ligger i en kraftig sluttning med en höjdskillnad på 7 meter från norr till söder.

Figur 3. Fastigheten Backen 1:51 i Vik med den planerade husgruppen markerad. Karta ur bygglovshandling. Ej skalenlig.

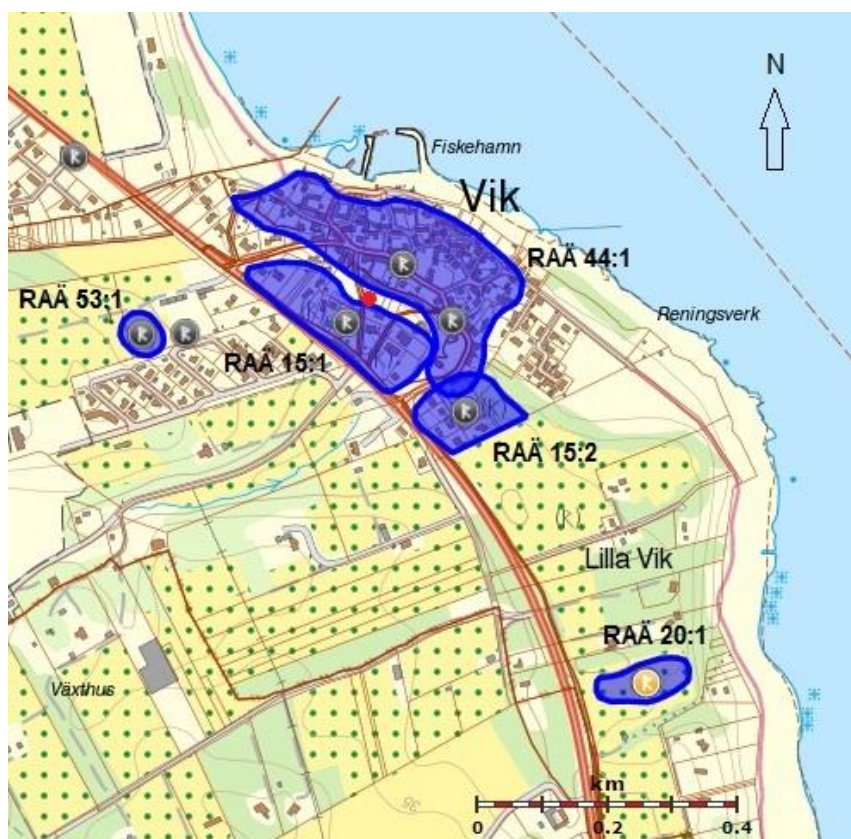
Syfte och metod

Då den arkeologiska förundersökningen skedde i form av en övervakning av markarbetena hade inga vetenskapliga frågeställningar formulerats inför undersökningen. Men eftersom schaktningen skulle genomföras i omedelbar närhet av dels Vik-boplatsen (RAÅ Rörum 15:1), och dels Viks fiskeläges gamla bytomt (RAÅ Rörum 44:1) i Rörums socken, var det viktigt att vara observant på om arkeologiska lämningar kom att beröras. Vik-boplatsen har tidigare delvis undersökts varvid stratigrafiskt skilda boplatlager från mesolitikum och neolitikum har påträffats. Det var även betydelsefullt att få kunskap om de arkeologiska lämningarnas bevarandegrad, karaktär, utbredning och datering.

Utvärdering av schaktningen

Schaktningsarbetet utfördes i två omgångar. Den första schaktningen, vilken utfördes under två dagar i januari, gjordes enbart för själva husgruppen. Därefter dröjde det till mitten av mars innan schaktningen för ett frischakt öster om huset och en parkering genomfördes. I samband med schaktningen i januari hade en kvarstående sektion lämnats i den södra delen av området. Denna var mycket användbar för tolkningen av hur området hade använts under förhistorisk tid.

Vid schaktningen användes en traktorgrävare. Schaktningen utfördes av personal från J A Entreprenad Gyllebo HB.

Figur 4. Vik-boplatsen (RAÄ 15:1-2) samt närliggande fornlämnningar. Platsen för undersökningen är markerad med en röd prick. Karta ur Riksantikvarieämbetets FMIS.

Historik och fornlämningsmiljö

Vik är det äldsta av Österlens sju fiskelägen och fisket har varit av stor betydelse genom åren. Viks Fiskeläge är omnämnt i skriftliga källor från år 1613. Liksom Baskemölla visar Vik på det kombinerade näringsfånget av fiske och odling. Böndernas gårdar och fiskarens boningshus ligger sida vid sida. Husen tillhör i regel 1800-talet och är i de äldre delarna närmast hamnen företrädesvis byggda i korsvirke. Gatorna i Vik är små, bestående av prång och stråden. Genom fiskeläget går en bygata i nordväst-sydöstlig riktning (www.lansstyrelsen.se/skane).

Vik-boplatsen

Boplatsen är uppdelad i två ytor, en nordvästlig del (RAÄ 15:1) och en sydöstlig del (RAÄ 15:2). Redan under den sista delen av mesolitikum (erteböllekultur) och tidigneolitikum levde en grupp människor, med fisket som sin huvudsakliga födokrok, på en höjd inne i det nuvarande Vik. Från Vik kommer ett relativt stort lösfyndsmaterial med ca 50 grönstensyxor, och bitar av tjockväggig keramik samt tvärpilar och andra flint- och stenföremål. Boplatsen är på grund av sin höga belägenhet (ca 15-20 m ö.h.) den enda påträffade ertebölleboplatsen (ca 5200–4000 f.Kr) i Skånes kustregion som varit opåverkad av transgressioner. Idag finns endast en del av boplatsoområdet kvar eftersom flera tomter i området bebyggts.

Boplatsen Vik nämns första gången av Joh. Bring. Han nämner speciellt de s.k. ”Wikska yxorna”, tillverkade av diabas eller grönsten. Bring hade registrerat omkring 50 stenyxor (vikyxor), där majoriteten finns på Österlens Museum och resten i privata samlingar (Bring 1921, s. 1ff.).

Boplatsens nordöstra del – RAÄ 15:1

Boplatsen undersöktes första gången 1933 av Egil Lönnberg. Tyvärr finns det ingen rapport från denna undersökning, men Lönnberg har noterat att undersökningarna framför allt skedde på mark som då tillhörde Hans Hall och Per Blom (Althin 1954, s. 39ff.). Carl-Axel Althin genomförde en undersökning 1950 (Althin 1954, s. 41f.), medan Märta Strömberg gjorde en mindre undersökning 1963. Ytterligare en mindre undersökning genomfördes 1977 av Bengt Jacobsson (Jennbert 1984, s. 68).

Vid Althins undersökning år 1950, vilken genomfördes på gränsen mellan fastigheterna Backen 1:40 och 1:50, och öster om fastigheten Backen 1:51, påträffades två kulturlager åtskilda av ett flygsandslager. Det påträffades inte någon keramik i det undre kulturlagret, medan det i det övre lagret förekom både ertebölle och tidigneolitisk keramik. I båda lagren fanns flintmaterial som kunde placeras i den senare ertebölleperioden (Althin 1954, s. 41f; Jennbert 1984, s. 68).

Strömberg å sin sida fann ett ca 70 cm tjockt kulturlager år 1963, som pga. den varierande förekomsten av skörbränd sten kunde delas i två lager. Fyndmaterialet fanns främst i de övre lagren. Flertalet av skärvorna hade erteböllekaraktär, men det fanns även tunnare skärvor med gropornamentik och nagelinttryck som tyder på ett neolitiskt inslag (Jennbert 1984, s. 68).

Vid undersökningen år 1977 kunde man inte urskilja två kulturlager. Keramik av ertebölle- och tidigneolitisk karaktär antydde emellertid att boplatsen varit bebodd under mesolitikum och neolitikum (Jennbert 1974, s. 68).

Sammanfattningsvis konstaterar Jennbert i sin avhandling att utgrävningarna visar att man inom begränsade delar av boplatsen kan urskilja en flerdelad stratigrafi, där det övre lagret omfattar fynd från såväl erteböllekultur som tidigneolitikum. Jennbert menar att med hänsyn till de jämförande studierna av boplatser vid Skånes västra kust bör inte möjligheten av samtidigt uteslutas (Jennbert 1984, s. 68).

På fastigheten Backen 1:42, endast ca 80 meter sydost om fastigheten Backen 1:51, gjordes en förundersökningen år 1998. Vid detta tillfälle framkom två härदार samt fyndmaterial bestående av slagen flinta, en knacksten och keramik från Erteböllekulturen (Hellerström 1998).

Boplatsens sydöstra del – RAÄ 15:2

Endast 40 meter sydost om fornlämning RAÄ 15:1, öster om Viks bygata, fortsätter Vik-boplatsen, nu med fornlämningsbe-teckningen RAÄ 15:2. Boplatsen är inventerad av Folke Hansen år 1930, och delundersökt under senare år.

I samband med en särskild utredning år 2005 grävdes sju sökschakt i boplatsens östra del. I den södra delen av det undersökta området påträffades ett stolphål samt sparsamt med fynd av slagen flinta och en flintkärna. I den norra delen av området påträffades ett 0,25 meter tjockt kulturlager som innehöll rikligt med slagen flinta i form av flintavslag, flintspån, en flintkärna, flintavfall, bränd flinta och skörbränd sten. En mesolitisk tvärpil från ertebölleperioden hittades i en mullvadshög. Det fyndrika kulturlagret omfattade en yta av ca 560 m² (Olsson 2005).

På samma boplats, inom fastigheten Viks fiskeläge 1:30, utfördes ännu en särskild utredning år 2005. Då grävdes ett 25 meter långt sökschakt. I schaktet påträffades en grop med två slagna flintor (Rogius 2005).

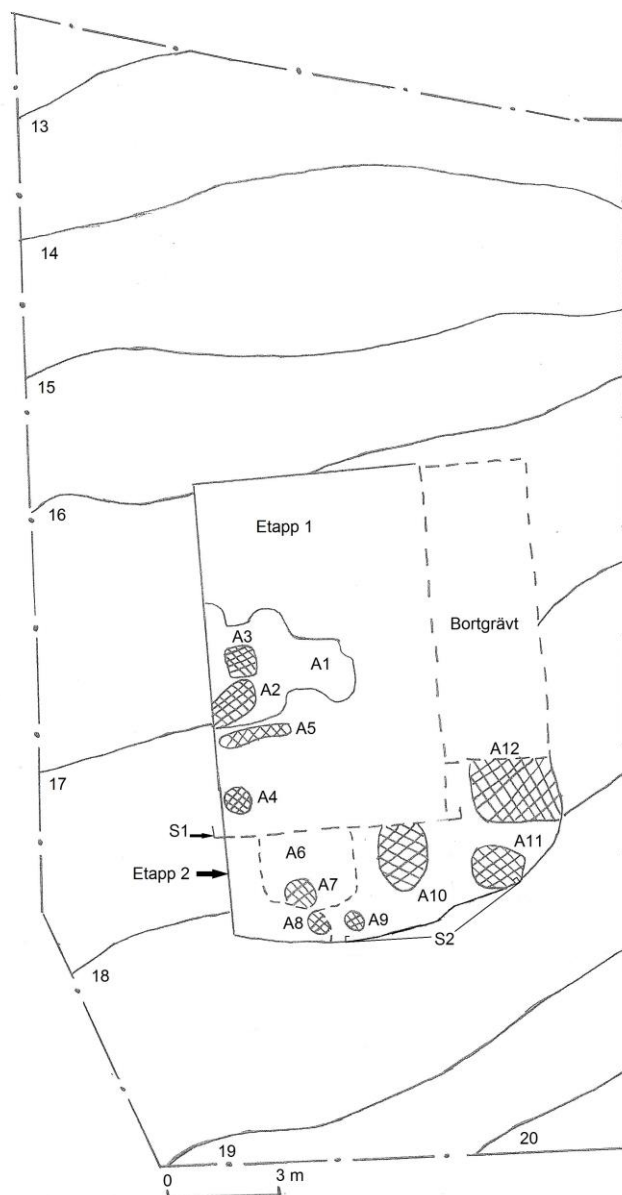
Vid en utredning år 2006 inom fastigheten Viks läge 71:1, belägen inom RAÄ 15:2 södra del, påträffades inga förhistoriska lämningar (Hulting Lindgren 2006).

Andra fornlämningar i närområdet

Närmare 200 meter väster om Vik-boplatsen finns ännu en registrerad boplats (RAÄ 53:1). I området har det påträffats sparsamt med flintavslag en skrapa och en stickel av flinta (Utdrag ur FMIS).

Drygt 400 meter söder om Vik-boplatsen finns ytterligare en boplats (RAÄ 20:1). I området har det påträffats en flintskrapa och sparsamt med flintavslag, varav några av bränd flinta. I östra delen av området har det även plöjts fram härdar (Utdrag ur FMIS).

År 2008 gjordes dessutom en arkeologisk utredning i den nordvästra delen av Vik. Undersökningsområdet låg ca 80 meter nordost om Vik-boplatsen. Inga fornlämningar påträffades (Heimer 2008).

Figur 5. Fastigheten Backen 1:51 i Vik med samtliga arkeologiska lämningar (A) och sektioner (S). På figuren framgår även de båda etapperna (etapp 1 och 2). Skala 1.200.

Undersökningsresultat

Schaktningen för huskroppen, frischakt vid huset, avlopp och parkeringsyta gjordes i två etapper. Den första etappen utfördes i ett par minusgrader den 22-23 januari 2013. Vid den första etappen schaktades enbart för huskroppen, medan resterande arbete skulle utföras vid en senare tidpunkt.

Den andra etappen utfördes den 18 mars 2013. Under dagen blåste det 15 m/s i ett nollgradigt Vik. Tyvärr hade kommunen, utan att meddela ansvarig arkeolog, redan grävt in ett avlopp från den lilla byvägen till platsen för huset, en sträcka på ca sex

meter. Vid den andra etappen schaktades det söder om huskroppen för en parkeringsyta, samt för ett frischakt omedelbart öster om platsen för huskroppen. Ett område på ca 8x3 meter öster om huskroppen var bortgrävt sedan tidigare, möjligtvis mellan etapp 1 och etapp 2 (se figur 5).

Exploateringen för fritidshuset skedde relativt centralt på fastigheten Backen 1:51, ca 11 meter från fastighetens norra gräns och sex meter från dess södra. Fastigheten är ca 480 m² stor. Den totala exploateringsytan var ca 108 m². Av denna undersöktes ca 88 m², varav 57 m² i etapp 1 och 31 m² i etapp 2. Den södra delen av exploateringsområdet ligger på en lätt sluttande plåtå, medan den norra delen sluttar något mera. Den södra delen av fastigheten ligger 20 m ö.h., medan den norra delen ligger på 13 m ö.h., dvs. det är en höjdskillnad på 7 meter inom fastighetens gränser.

I rapporten redovisas undersökningen etappvis. De i samband med undersökningen påträffade arkeologiska objekten benämns i rapporten som *anläggningar*. Före redovisningen av undersökningsresultatet finns en anläggningslista. Sist i kapitlet finns en fyndlista för båda etapperna.

Totalt påträffades 12 anläggningar, varav 10 härdar och 2 kulturlager. Fyra av härdarna och ett kulturlager framkom vid etapp 1, medan sex av härdarna och ett kulturlager fanns inom området för etapp 2. I samband med undersökningen upprättades även två sektioner, båda under etapp 2.

Etapp	Anl. nr	Anl. typ	Mått (m)
1	1	Kulturlager	3,7 x 3,3
1	2	Härd	1,1 x 0,8
1	3	Härd	0,8 x 0,9
1	4	Härd	0,7 x 0,7
1	5	Härd	1,9 x 0,4
2	6	Kulturlager	2,5 x 2,0
2	7	Härd	0,8 x 0,9
2	8	Härd	0,6 x 0,6
2	9	Härd	0,5 x 0,5
2	10	Härd	2,0 x 1,4
2	11	Härd	1,5 x 1,4
2	12	Härd	2,5 x 1,8

Tabell 1. Backen 1:51. Anläggningslista.

Figur 6. Området som schaktades ur för huskroppen under etapp 1 på fastigheten Backen 1:51 i Vik. På fotot syns nivå 1 med kulturlager och hårdar. Foto mot nordväst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Etapp 1

Området som schaktades i den första etappen var ca 6 x 9,5 meter stort, dvs. ca 57 m². Innan schaktningen började tog grävmaskinen bort all sly, alla buskage och trädrötter, tillsammans med ca 0,2 meter tjäle, på den snöiga exploateringsytan.

Schaktningen skedde därefter i två omgångar. Först schaktades det ca 0,2 meter djupt, ner till ett humöst sandlager med en del skörbränd sten. Efter att ha grävt i sandlagret konstaterades att det kunde schaktas ytterligare ca 0,2 meter innan en intressant arkeologisk nivå framkom. Merparten av underlaget på denna nivå (nivå 1) utgjordes av gulbeige sand. Nivå 1 låg ca 0,6 meter under dagens marknivå, eller ca 15,5-17 m ö.h.

Arkeologiska lämningar

Relativt centralt i den västra delen av undersökningsområdet (UO) fanns ett kulturlager (A1). På lagret låg en hård (A2). Omedelbart söder om denna fanns en utdragen hård (A5) och något längre söderut påträffades ytterligare en hård (A4). Under kulturlagret (nivå 2) fanns ännu en hårdrest (A3). På den övriga sandiga ytan (nivå 1) fanns det sporadiskt med skörbränd sten.

A1 - kulturlager

Lagret var ca 3,7 x 3,3 meter stort i öst-västlig riktning. Det kunde avgränsas i norr, öster och söder, men fortsatte utanför UO i väster. Kulturlagret utgjordes av mörkbrun humös sotig sand med inslag av skörbränd sten. I lagret fanns 19 st avslag (fnr. 4), 3 st bränd flinta (fnr. 3), 2 st bipolära kärnor (fnr. 2), 1 st avslag med retusch (fnr. 1) samt två ben (fnr. 8 och 9).

Figur 8. Etapp 1. En härd (A2) på den västra delen av UO. Foto mot söder. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 7. Etapp 1. Kulturlagret (A1) och två härdar (A2 och A5) på den västra delen av UO. Foto mot norr. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Ett ca 2,5 x 2,5 meter stort område grävdes i kulturlagret/ härdområdet. Rutan som grävdes var ca 0,2-0,25 meter djup. Rutan grävdes i söder tvärsöver en härd (A2), och i norr låg rutans begränsning strax utanför kulturlagret. I den södra och norra kanten av kulturlagret påträffades siltig lera.

A2 - härd

Härden var ca 1,1 x 0,8 meter stor och innehöll sotig sand med enstaka inslag av träkol samt en del skörbränd sten. Härden låg på den södra delen av kulturlagret (A1).

A3 - härd

Denna sotiga härd låg under kulturlagret och omedelbart norr om A2. Den var ca 0,8 x 0,9 meter stor, och endast 0,01 meter djup. Härden låg direkt på den brungula sandiga undergrunden och under ett lager av påförd lerig silt.

A4 - härd

Anläggning 4 framkom i den södra delen av UO. Härden var ca 0,7 meter i diameter, och bestod av sotig sand med inslag av skörbränd sten.

A5 - härd

Denna härd utgjordes av en utdragen härdrest, ca 1,9 x 0,4 meter stor. Den låg omedelbart söder om kulturlagret (A1) och en härd (A2).

Sammanfattning etapp 1

Det konstaterades att härdarna (A2 och A3) låg på olika nivåer, med kulturlagret (A1) emellan. Kulturlagret verkade dessutom ligga i en artificiell ”nedgrävning”. Området synes således att vara stratifierat med återkommande eldfångda aktiviteter. Detta var en iakttagelse som blev ännu tydligare under etapp 2.

Figur 9. Etapp 1. På bilden framgår tydligt att härden (A3) låg under ett lager av påförd lerig silt. Foto mot söder. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 10. Etapp 1. En sektion genom kulturlagret (A1) och en härd (A2). Foto mot söder. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 11. Etapp 2. Den södra delen av området. På bilden syns härdrester och kultur-lager. Foto mot nordväst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Etapp 2.

Efter ett närmare 2 månaders uppehåll fortsatte schaktningen vid Vik-boplatsen. Området som schaktades i den andra etappen var ca 31 m² stort. På gränsen mellan ytorna för etapp 1 och etapp 2 hade en ca 1,30 meter hög sektion kvarlämnats (figur 5, sektion 1). Sektionen/profilen markerade således gränsen mellan de båda schaktningstillfällena.

Sektion 1

Etapp 2 inleddes med att sektion 1 rensades så att lämningarna kunde framträda mot söder. I sektionen framträdde en väldigt informativ stratigrafi, där minst tre aktivitetsnivåer med lager och härdar kunde dokumenteras. Tyvärr fanns det ingen möjlighet att rita den sex meter långa och ca 1,3 meter höga sektionen, men den fotograferades och beskrevs. Stratigrafin var följande:

Överst fanns ca 0,6 meter tjockt med matjord. Under detta fanns ett ca 0,1 meter tjockt lager av lera och sand med humös inblandning. Under detta fanns mörkgrå humös sotig sand, vilket var 0,16-0,22 meter tjockt. Därunder fanns härdar och gul lera i ett par olika stratigrafiska nivåer. Aktivitetslagren med härdarna och leran var ca 0,4 meter tjock. I den västra delen av sektionen, mot botten, fanns även ett ca 0,5 meter tjockt lager av lera. Lagret sträckte sig från sektionens västra begränsning och ca 2,7 meter österut. Om matjorden undantas hade aktivitetslagren och de övriga arkeologiska lämningarna i sektionen en tjocklek av sammanlagt ca 0,7 meter.

Figur 12. Ett parti av sektion 1 som visar stratigrafin på området. Överst matjord, därunder mörkgrå humös sotig sand och slutligen härdar och gul lera. Foto mot söder. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 13. Hela sektion 1, etapp 2. På bilden framgår områdets komplexa stratigrafi med härdar och lera på olika nivåer. Foto mot söder. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 14. Ännu ett parti av sektion 1, etapp 2. Till höger på bilden syns ett tjockt lerlager närmast botten. Foto mot söder. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Arkeologiska lämningar

Efter att sektionen (sektion 1) dokumenterats avbanades ett ca tre meter brett område söder och öster om den tidigare undersökta ytan. Det avbanade området låg ca 0,9-1,0 meter under dagens marknivå, dvs. ca 16,5-17 m ö.h. Här framgick tydligt i plan vad som även syntes i sektionen, dvs. att (bo)platsen är stratifierad med härdar och lera i flera nivåer. På området framkom minst sex härdar med skörbränd sten, förutom de som endast syntes i sektionerna. Mellan härdarna fanns ett lager av mörkbrun humös sotig sand med skörbränd sten. I detta lager tillvaratogs en del flinta.

A6 - kulturlager

Kulturlagret, vilket innehöll humös sotig sand med inslag av träkol och enstaka skörbränd sten, var mest framträdande i den västra delen av området, där en ca 2,5 x 2,0 meter stor yta kunde avgränsas. Men även den resterande delen av området utgjordes egentligen av ett kulturlager med härdar i flera nivåer. På skilda platser i kulturlagret påträffades 8 st avslag (fnr. 5), 1 st avslag från kulflinta med bruksretusch (fnr. 6) och 1 st spån med bruksretusch (fnr. 7).

A7 - härd

Denna härd var ca 0,8 x 0,9 meter stor och låg i den västra delen av området. Härden, vilken hade ett stort inslag av sot, träkol och skörbränd sten, låg på nivå 2, under kulturlagret (A6), och framkom i samband med en omschaktning av området. Härden var anlagd i en grund nedgrävning i det leriga underlaget.

A8 - härd

Anläggning 8 var endast 0,6 meter i diameter, och utgjordes enbart av en tunn sotfläck med enstaka inslag av träkol. Härden låg på kulturlagret, på den övre nivån.

A9 - härd

Omedelbart öster om A8 låg ännu en härdrest (A9). Även denna härd utgjordes av en tunn sotfläck med enstaka inslag av träkol. Härden var 0,5 meter i diameter och låg liksom A8 på kulturlagret.

A10 - härd

På kulturlagret låg ännu en härd (A10). Den var 2,0 x 1,4 meter stor, och innehöll sotig sand med inslag av träkol och skörbränd sten. Härden låg på kulturlagret, ca en meter under dagens marknivå.

A11 - härd

Denna härd låg i den sydöstra delen av området, på nivå 2 och under kulturlagret. Härden var 1,5 x 1,4 meter stor, och innehöll sotig sand med inslag av träkol och skörbränd sten.

A12 - härd

Omedelbart norr om A11 låg ännu en härd (A12). Härden var 2,5 x 1,8 meter stor, och med samma innehåll som A10 och 11. Härden fortsatte utanför området i öster, och var avgrävd i norr.

Figur 15. En grund nedgrävning som härden A7 var anlagd i. Under den övre leriga silten fanns ännu en härd. Foto:Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 16. Den sydöstra delen av området för etapp 2. På bilden syns härdarna A11 och A12. Foto mot sydväst. Foto:Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 17. Sektion 2, etapp 2. I den vänstra delen av bilden framgår tydligt att vissa härdar var nedgrävda i det naturliga underlaget, dvs. leran. Foto mot sydost. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Sektion 2

I samband med schaktningen under etapp 2 skapades en sektion (sektion 2, figur 5) i områdets södra begränsning. Den ca fem meter lång sektionen rensades och fotograferades. Tyvärr fanns det ingen möjlighet att rita sektionen. Den gav dock samma information om stratigrafin i området som sektion 1. I sektionen framkom både plana härdar och härdar nedgrävda i underlaget.

Figur 18. Detalj av sektion 2. Ur sektionen framgår tydligt att det fanns både "plana" härdar och härdar nedgrävda genom både äldre härdar och underlaget. Ur stratigrafin kan utläsas att härdarna som var anlagda direkt på marken sannolikt är äldre än de nedgrävda härdarna (hårdgropar). Foto mot söder. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Fnr	Ettapp	Anl.nr	Material	Fyndtyp	Antal	Vikt (g)
32254:1	1	1	Flinta	Avslag med retusch	1	2
32254:2	1	1	Flinta	Bränd flinta	3	41
32254:3	1	1	Flinta	Bipolära kärnor	2	15
32254:4	1	1	Flinta	Avslag	19	56
32254:5	2	6	Flinta	Avslag	8	139
32254:6	2	6	Flinta	Avslag från kulflinta med bruksretusch (kniv?)	1	44
32254:7	2	6	Flinta	Spån med bruksretusch (kniv?)	1	24
32254:8	1	1	Ben	Ben med led	1	16
32254:9	1	1	Ben		1	1
Summa:					32	338

Tabell 2. Backen 1:51.Fyndlista med LUHMnr. 32 354.

Sammanfattning etapp 2

Även under etapp 2 konstaterades det att härdarna låg på olika nivåer med kulturlager mellan. Detta var särskilt tydligt i den naturligt uppkomna sektionen (sektion 2) i områdets södra begränsning. Området verkar således att vara stratifierat med återkommande eldfångda aktiviteter.

Utvärdering

Den arkeologiska förundersökningen utfördes mellan två registrerade fornlämningar; RAÄ Rörum 15:1 och 44:1. Några lämningar från Viks fiskeläges gamla bytomt (RAÄ 44:1) fanns inte på undersökningsområdet, men däremot framkom lämningar från Vik-boplatsen (RAÄ 15:1).

Det som i synnerhet framkom var härdar och ”härdgropar” (nedgrävda härdar) på minst två nivåer. På sina ställen var de stratifierade lämningarna totalt ca 0,7 m tjocka, vilket tyder på återkommande eldfångda aktiviteter i området. På undersökningsområdet fanns även mindre nedgrävningar i det stundtals leriga underlaget. Möjligtvis har man primärt varit ute efter lera, t.ex. för tillverkning av lerkärl, och sekundärt placerat härdar och avfall i de framkomna groparna.

Området kan således primärt ha utnyttjats som lertäkt för den närliggande senmesolitiska och neolitiska boplatsen. Det kan även nämnas att under historisk tid tog man lera på den närliggande västra tomten. Denna kallas även idag för "Lertaget".

Resultatet från undersökningen, och från en tidigare undersökning på en närliggande fastighet, visar att områden som ligger strax nedanför själva Vik-boplatsen sannolikt har använts dels som en ekonomisk resurs (lertäkt), och dels för olika eldfångda aktiviteter under senmesolitikum och tidigneolitikum.

Referenser

Althin, C-A. 1954. *The chronology of the stone age settlement of Scania, Sweden. I The Mesolithic settlement.* Acta Archaeologica Lundensia Series in 4°. N° 1. Bonn/Lund.

Bring, Joh. 1921. Bidrag till Sydöstra Skånes bebyggelsehistoria före megalitgravarnas tid. *Föreningen för fornminnes- och hembygdsvård i sydöstra Skåne Skrifter 1.* Boraby.

Heimer, O. 2008. *Arkeologisk utredning 2008. Backen 1:67, Rörums socken, Simrishamns kommun, Skåne.* Wallin kulturlandskap och arkeologi, rapport 2008:44.

Hellerström, S. 1998. *Arkeologisk förundersökning 1998. Skåne, Rörums socken, Backen 1:42 Vik.* UV Syd Rapport 1998:19.

Hulting Lindgren, C. 2006. *Arkeologisk utredning 2006. Viks fiskeläge 71:1 och 16:6. RAÄ 15:2, Rörum socken, Simrishamns kommun, Skåne.* Wallin kulturlandskap och arkeologi, rapport 2006:30.

Jennbert, K. 1984. *Den produktiva gåvan. Tradition och innovation i Sydskandinavien för omkring 5 300 år sedan.* Acta Archaeologica Lundensia Series in 4°. N° 16. Bonn/Lund.

Olsson, M. 2005. *Arkeologisk utredning 2005. Vik 1:1. RAÄ 15 Rörums socken. Simrishamns kommun. Skåne.* Wallin kulturlandskap och arkologi, rapport 2005:28.

Rogius, K. 2005. *Arkeologisk utredning. Vik 1:30, RAÄ 15, Rörums socken, Simrishamns kommun, Skåne.* Wallin kulturlandskap och arkeologi, rapport 2005:25.

Internet

<http://www.lansstyrelsen.se/skane/sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/landskapsvard/kulturmiljoprogram/sarskilt-vardefulla-kulturmiljoer-i-skane/simrishamn/Pages/Baskemolla-Tjornedala-Vik.aspx>

Administrativa uppgifter

Österlenarkeologi dnr:	130002
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-21843-12
Datum för beslut:	2012-10-19
Projektnummer:	ÖA 130002
Län:	Skåne
Kommun:	Simrishamn
Socken:	Rörum
Fastighet:	Backen 1:51
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 2E 3a
Koordinatsystem:	RT 90 2,5 gon väst
X koordinat:	6165970
Y koordinat:	1404420
Höjdsystem:	RH 70
M ö.h.	15-18 m.ö.h.
Fältarbetstid:	2013-01-22–2013-03-18
Antal arbetsdagar:	3
Antal arkeologtimmar:	18
Antal maskintimmar :	----
Exploateringsyta:	108 m ²
Undersökt yta:	88 m ²
Platschef:	Lars Jönsson
Personal:	Lars Jönsson
Uppdragsgivare:	Mikael Olsson
Tidigare undersökningar:	Undersökningar 1933, 1950, 1963, 1977 och 1998.
LUHMnr:	32 354
Fynd:	Flintavslag, bränd flinta, avslag med retusch, ben
Dokumentationsmaterial:	1 st fältritning i A3-format som förvaras i LUHM:s magasin, minnesanteckningar samt digitala foton.
Kostnader, fältarbete:	10 800 kr
Körersättning:	551,30 kr
Kostnader, rapportarbete:	10 800 kr
Tryck av rapport:	800 kr

Österlenarkeologi

Rapporter 2013

1. Stora Köpinge kyrkogård. Dagvattenledningar runt kyrkan. FU år 2012. Lars Jönsson
2. Simrishamn. Fjärrvärmeledningar i Hamngatan, Skansgatan och Skepparegatan. FU år 2012. Lars Jönsson
3. Köpinge 15:29 m.fl. Spilltryck- och vattenledningar. FU år 2013. Lars Jönsson
4. Backen 1:51. Vik-boplatsen. FU år 2013. Lars Jönsson

